

Övergripande riktlinjer för bidrag och ersättningar enligt viltskadeförordningen (2001:724) i Jämtlands län

Beslut

Viltförvaltningsdelegationen beslutade om övergripande riktlinjer för användning av viltskadeanslaget i länet, enligt 3 § i förordning (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer, vid ordinarie möte den 21 april 2023 enligt protokoll 2 diarienummer 218-2780-23.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att fungera som stöd och vägledning för Länstyrelsen gällande användning av viltskadeanslaget i länet utöver bestämmelserna i Viltskadeförordning (2001:724), Förordning (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador samt Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättningar för viltskador (NFS 2018:5) med tillhörande ändringsföreskrifter.

Giltighetstid och uppdateringar

Riktlinjerna gäller från beslutsdatum och tills vidare. Årligen ska riktlinjerna ses över av Länstyrelsens handläggare och vid behov uppdateras tillsammans med viltförvaltningsdelegationen. Om ändringar sker i nationella bestämmelser, vägledning eller rekommendationer som strider mot beslutade riktlinjer gör Länstyrelsen och dess viltförvaltningsdelegation en översyn av riktlinjerna i de avseenden som berörs.

Avgränsningar och innehåll

Riktlinjerna omfattar bidrag för att förebygga viltskador som orsakas av fredat vilt och ersättningar för viltskador som fredat vilt orsakar. Riktlinjerna rör endast sådant som inte redan regleras i lagstiftning. Länstyrelsen gör alltid en samlad bedömning av varje enskilt ärende gällande bidrag och ersättning från viltskadeanslaget.

Bakgrund

Viltskadesystemet

Viltskadesystemet i Sverige bygger på principen att viltskador ska förebyggas och att det ska ske genom jakt. Det är markägare och jakträttsinnehavare som ansvarar för att minska skador som djuren orsakar. För jaktbart vilt gäller därmed att viltskador regleras genom jakt och skyddsjakt i enlighet med Jaktförordningen (1987:905).

Skador orsakade av fredat vilt, såsom stora rovdjur eller betande fåglar, ska i första hand förebyggas genom andra åtgärder än jakt. Länsstyrelsen får i mån av tillgång på medel lämna bidrag för att förebygga skador av fredat vilt och ersätta inträffade skador.

Naturvårdsverket tilldelar årligen länsstyrelserna medel genom viltskadeanslaget för bidrag till åtgärder för att förebygga skada av fredat vilt. Ersättning för skada får med samma medel lämnas om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för de kostnader som skadan föranleder. Länsstyrelsen äskar samt redovisar sin verksamhet och utbetalningar till Naturvårdsverket årligen.

Bestämmelser om bidrag och ersättning till förebyggande åtgärder och ersättning för viltskada

Följande bestämmelser ligger till grund för de övergripande riktlinjerna om användning av viltskademedel som gäller i Jämtlands län:

- 11 – 11c och 12 §§ i viltskadeförordningen (2001:724),
- 2 – 3 §§ förordning (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador samt
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2018:5) om bidrag och ersättningar för viltskador - konsoliderad med Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2019:4) om ändring i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2018:5) om bidrag och ersättningar för viltskador.

Viltskadecenters rekommendationer

Viltskadecenter har tagit fram [rekommendationer](#) som stöd för Länsstyrelsernas arbete med viltskador gällande bidrag och ersättning kopplat till tamdjur och hundar. Rekommendationerna är en viktig del i viltskadearbetet för Länsstyrelsen i Jämtland och utgör därmed en viktig vägledning för länets riktlinjer. För att ansökningar inkomna under samma år ska behandlas så likvärdigt som möjligt utgår Länsstyrelsen i Jämtland från de rekommendationer som gäller den 1

januari det år ansökan avser. Detta även om det kommer nya rekommendationer senare under året.

Länsstyrelsen konsulterar också Viltskadecenter för stöd i bedömningen i enskilda fall gällande bidrag och ersättning.

Bidrag till förebyggande åtgärder

Bidrag får lämnas till åtgärder som har dokumenterat skadeförebyggande effekt eller som på sannolika skäl bedöms kunna ge skadeförebyggande effekt. Det går även att söka bidrag för utveckling av skadeförebyggande åtgärder som bedöms kunna ge tillräcklig skadeförebyggande effekt.

Bidrag får inte lämnas till åtgärder som avser:

- skydd av egendom vars karaktär är särskilt skadeutsatt,
- skydd av egendom avsedd för annan användning än näringsverksamhet,
- omfattning av annat statligt stöd.

Bidrag får dock användas till att förebygga skador på hund som inte används i näringsverksamhet (till exempel skyddsvästar) och till andra skadeförebyggande åtgärder (till exempel inköp av egen skrämselfrustning) om det finns särskilda skäl.

Bidrag för att förebygga viltskada på tamdjur

Bidrag lämnas i första hand till får- och getbesättningar samt bigårdar i näringsverksamhet. För bigårdar ska uppställningsplats vara anmäld till Länsstyrelsen. I undantagsfall kan bidrag beviljas för att skydda nöt, häst eller andra djurslag. Detta för att rovdjursangrepp på dessa arter är ovanligt. Bidrag till förebyggande åtgärder lämnas därför endast i särskilda fall eftersom kostnaden vanligen inte kan anses stå i rimlig proportion till risken för skada. Ett sådant exempel kan vara om djurbesättning efter besiktning konstaterats råkat ut för rovdjursangrepp. Det kan även vara för djurbesättning av utrotningshotade lantraser.

Ingen geografisk prioritering görs då risken för rovdjursangrepp bedöms finnas i hela länet.

Rovdjursavvisande stängsel

Bidrag lämnas till permanenta rovdjursavvisande stängsel. Bidrag lämnas i enlighet med Viltskadecenters rekommendationer för rovdjursavvisande stängsel till bigårdar och till maximalt fem bigårdar

per år och sökande. Sökande bör i första hand hägna in bigårdar där angrepp tidigare förekommit.

Länsstyrelsen erbjuder kostnadsfri rådgivning och besiktning av stängsel. För att vara berättigad bidrag ska stängsel sättas upp enligt Viltskadecenters och besiktningspersonens instruktioner på angiven fastighet. Marken ska användas under minst fem betessåsonger framöver. Om sökanden inte äger marken själv ska ett giltigt arrendekontrakt kunna uppvisas i samband med ansökan. Sådant avtal ska vara giltigt under en femårsperiod.

Endast i undantagsfall kan bidrag till flyttbara rovdjursavvisande stängsel medges. Exempelvis för betesmark i skidbackar under betessåsong för besättningar som utsatts för dokumenterade rovdjursangrepp där markanvändningen är annan under vintern. Stripbete vid fåbodar kan i enskilda fall medges om stängslet plockas ner efter betessåsongen. Även i sådana fall gäller att brukaren ska nyttja marken under minst fem betessåsonger.

Ansökan om bidrag görs senast tre månader före inköp av material och montering av stängslet. Länsstyrelsen beviljar endast i undantagsfall bidrag om ansökan kommer in för sent. Utbetalning av bidrag sker efter godkänd slutbesiktning av besiktningspersonen samt att sökande ska lämna in kvitton på sina utgifter. Vid brådskande fall finns akutstängsel att låna efter rovdjursangrepp och det kan även i sådana fall finnas skäl att frångå tremånadersperioden för när ansökan ska inlämnas. Länsstyrelsen förbehåller sig rätten att avgöra var akutstängslet behövs mest om allt stängsel lånats ut.

Rovdjursavvisande stängsel som är äldre än fem år men som inte bedöms uppnå fullgott skick kan beviljas bidrag för att upprustning/komplettering. Länsstyrelsen och djurägare bör samråda kring befintliga stängsel innan ansökningar beviljas för att avgöra om det är möjligt att nå ett resultat som uppfyller kriterierna för rovdjursavvisande stängsel.

Tillsyn och skötsel av rovdjursavvisande stängsel som finansierats av bidrag ansvarar sökanden för. Bidrag kan beviljas för underhåll av sådant stängsel till företag verksamma inom primär jordbruksproduktion. Till exempel för röjning av växtlighet under stängslet. Bidrag kan endast beviljas en gång per år per stängsel.

Länsstyrelsen ersätter ej kostnader som uppkommit genom oförutsedda händelser, till exempel då elaggregat skadas av åska eller då vilda djur eller väderförhållanden orsakat skador på stängslet. Sådana kostnader täcks av brukaren och dennes försäkring.

Stickprovskontroller kan genomföras för beviljade stängselbidrag och sökande kan vid misskötsel bli återbetalningsskyldig.

Bidrag till boskapsvaktande hundar

Länsstyrelsen kan bevilja bidrag till hundar som vaktar tamdjur om brukaren väljer rätt typ av hund och i övrigt följer rekommendationerna om boskapsvaktande hundar från Viltskadecenter. Före anskaffandet av boskapsvaktande hund bör djurägaren rådgöra med Länsstyrelsen om lämpligheten att hålla boskapsvaktande hund på avsedd fastighet och i avsedd besättning. Bidrag får lämnas med högst 100 % av inköpspriset dock maximalt 10 000 kronor. Det är i första hand besättningar med får och getter som beviljas bidrag men även andra tamdjur kan förekomma. Endast bidrag till en hund per år och sökande kan beviljas.

Bidrag till skyddsväst

Västen ska vara av modell som rekommenderas av Viltskadecenter. Bidraget kan beviljas för att skydda hundar i näringsverksamhet i särskilda fall samt till aktiva jakthundar som jagar i anslutning till eller inom bekräftat vargrevir. En karta över jaktområdet samt ett jakträttsintyg – om sökande inte själv är markägare i jaktområdet, ska bifogas ansökan. Innan inköp av utrustning lämnas en bidragsansökan in på särskild blankett eller via e-tjänst som länsstyrelserna tillhandahåller. Ansökan ska skickas in till länsstyrelsen i det län där jaktområdet ligger. Efter handläggning och positivt beslut kan utrustningen köpas in. Utbetalning av bidrag görs när kvitto på inköpt material inkommit till Länsstyrelsen. Bidrag beviljas maximalt till en hund per sökande per år.

GPS-halsband

Bidrag kan beviljas till tamdjursbesättningar inom fåbodbruket. Bidrag kan maximalt lämnas för GPS-halsband till 10 % av den totala vuxna djurbesättningen per år och sökande. Bidrag lämnas endast till inköp av utrustning och inte för eventuella abonnemangsavgifter. Djurägaren ansvarar för underhåll av utrustning och bidrag beviljas inte till reparation av utrustning eller byte av slitna halsband.

Stöd för kostnader i samband med rovdjursangrepp

Bidrag får lämnas för kostnader i samband med viltskada, inbegripen arbetstid, för följande:

- att flytta djur till mindre skadeutsatta beten,
- att ställa in djur vid en tidigare tidpunkt än som planerats,
- extrafoder med anledning av flytt av djur,
- bevakning av djur, och

- uppsamling av kadaver

Bidrag för att förebygga viltskada på gröda

Bidrag kan lämnas till förebyggande åtgärder till exempel skrämselfrustning.

Innan inköp av utrustning lämnas en bidragsansökan in på särskild blankett. Utbetalning av bidrag görs när kvitto på inköpt material inkommit till Länsstyrelsen.

Avledningsåkrar

Avledningsåkrar anläggs på uppdrag av Länsstyrelsen och ersättning utgår enligt avtal.

Bidrag övrigt

Viltskadeanslaget kan även användas till informationsinsatser i särskilt skadedrabbade/konflikttyngda områden samt till informationsinsatser gällande de skadegörande djuren.

Ersättning för viltskada

För att få ersättning för viltskada orsakad av fredat vilt ska skadan anmälas till Länsstyrelsen omgående och besiktas av Länsstyrelsens besiktningspersonal. Ansökan om ersättning ska lämnas in till Länsstyrelsen senast tre månader från tillfället då skadan upptäcktes om det inte finns särskilda skäl. Länsstyrelsen får inte lämna ersättning för skada på egendom som är avsedd för annan användning än i näringsverksamhet, skada på vilt eller skada som ersatts av försäkring eller annat statligt stöd. Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen besluta om ersättning för skador på egendom som är avsedd för annan användning än i näringsverksamhet. För bigårdar ska uppställningsplats vara anmäld till Länsstyrelsen för att kunna beviljas ersättning. Länsstyrelsen får lämna ersättning om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv ska svara för de kostnader som skadan föranleder och att Länsstyrelsen vid prövningen särskilt ska beakta om viltet får jagas, skadans omfattning samt möjligheten att genomföra en effektiv skydds jakt eller andra skadeförebyggande åtgärder.

Ersättning utgår inte till skador på fjäderfän, kanin eller andra djur som i sin djurhållning är över genomsnittet skadedrabbade.

Ersättning för tamdjur baseras i första hand på rekommendationer från Viltskadecenter, i andra hand på uppgett värde från djurägaren. Värdet ska kunna verifieras med antingen kvitto eller utlåtande från behörig person. Ersättning avser även Viltskadecenters rekommendationer för

egen arbetstid vid viltskada. Exempelvis hur många timmars arbetstid som maximalt kan ersättas vid sökande efter saknade djur.

Om rätten till ersättning

Ersättning beviljas enligt en trappstegsmodell där ersättning kan beviljas med upp till 100 % vid första tillfället för viltskada om övriga kriterier är uppfyllda. Ersättning kan då beviljas även om skadedrabbad part inte vidtagit förebyggande åtgärder för att förhindra viltskada.

Vid ett andra skadetillfälle orsakade av samma fredade vilt beviljas full ersättning endast om drabbad part vidtagit tillräckliga förebyggande åtgärder för att förebygga risk för viltskada. Om drabbad part inte vidtagit förebyggande åtgärder, eller åtgärder som bedöms som otillräckliga har sökande endast rätt till maximalt halverad ersättning om övriga kriterier är uppfyllda.

Sker tre eller fler angrepp på samma plats orsakad av samma fredat vilt och drabbad part inte vidtagit förebyggande åtgärder eller otillräckliga sådana har sökande ingen rätt till ersättning.

Länsstyrelsen ger rådgivning om vilka åtgärder som bedöms lämpliga beroende på vad som ska skyddas, plats och andra förutsättningar.

Ersättning för dödade eller skadade tamdjur lämnas även i de fall en brukare ansökt om bidrag för rovdjursavvisande stängsel men fått avslag på grund av för sent inkommen rekvisition förutsatt att stängslet i övrigt är rätt monterat.

Besiktningspersonens bedömning

Det är den bedömning besiktningspersonen gör som ligger till grund för om ersättning kan beviljas eller ej. Besiktning av skadade tamdjur och hundar görs ibland tillsammans med veterinär. Veterinär får inte påverka besiktningspersonens bedömning av orsak till skadan. I de fall besiktningspersonen inte kan avgöra skadeorsak kan inte ersättning betalas ut.

Brister i det rovdjursavvisande stängslets funktion

Brister i det rovdjursavvisande stängslets funktion kan påverka ersättningen vid eventuella framtida skador på tamdjur orsakade av rovdjur. Detta gäller även då den drabbade djurägaren inte åtgärdat sådant som besiktningspersonen påpekat.

Ersättning för vilt i vilthägn

Ersättning lämnas inte för vilt i vilthägn.

Ersättning för skador på gröda

Skador på gröda orsakad av fredade fåglar ersätts med den skadade grödans värde på besiktningdagen. Värdering av grödans värde bedöms av besiktningspersonal tillsammans med lantbrukaren. Ersättning kan även ges för skador orsakade av ofredade fåglar vid höga tätheter (> 500 individer) av dessa eller vid särskilt utsatta lokaler.

Övrigt

Länsstyrelsen har förordnade eller anställda besiktningspersoner för att besiktiga skador orsakade av fredat vilt samt för att besikta rovdjursavvisande stängsel innan bidrag betalas ut, samt kan under åren kontrollera att stängslen uppfyller kraven. Besiktningspersonerna kan även ge rådgivning om förebyggande åtgärder. Besiktningspersonerna ska ha genomgått de utbildningar för besiktning som Viltskadecenter tillhandahåller.

Länsstyrelsen hjälper även till med förebyggande åtgärder efter ett angrepp på tamdjur.

Vid risk för skador på gröda finns skrämseleutrustning som kan lånas ut av Länsstyrelsen. Utrustningen lånas ut i mån av tillgång till berörda lantbrukare som har problem med stora fredade fåglar. Länsstyrelsen förbehåller sig alltid rätten prioritera var utrustningen behövs bäst. Syftet med den utrustning som Länsstyrelsen tillhandahåller är dels att lantbrukaren själv ska kunna testa utrustningen före investering i egen utrustning görs, dels att den ska fungera förebyggande. Skrämseleutrustning kan även lånas ut för att förebygga skador orsakade av vilt som omfattas av allmän jakttid om Länsstyrelsen bedömer att det är lämpligt.

Rådgivning, besiktning och stöd enligt ovan är alltid kostnadsfritt. Besiktningspersoners verksamhet bekostas av viltskadeanslaget.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av viltförvaltningsdelegationen den 21 april 2023.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.